Skolinspektionen

Västerås kommun
kontaktcenter@vasteras.se



# Beslut

## efter kvalitetsgranskning av arbetet med att främja ett positivt skolklimat vid Skiljeboskolan i Västerås kommun

## Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Skiljeboskolan. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska arbetet med att främja ett positivt skolklimat och elevernas sociala samspel där hela skolan involveras i arbetet, med fokus på årskurserna 7-9. Detta omfattar hur lärare och annan skolpersonal arbetar med att främja ett positivt skolklimat, och hur rektorn arbetar strategiskt för att främja ett positivt skolklimat.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

## Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Skiljeboskolan i följande utsträckning:

**Lärares och annan skolpersonals arbete med att främja ett positivt skolklimat**

Lärare och annan skolpersonal arbetar i hög utsträckning med att främja ett positivt skolklimat.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

**Rektorns strategiska arbete för att främja ett positivt skolklimat**

Rektorn arbetar i hög utsträckning för att främja ett positivt skolklimat.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen av Skiljeboskolan.

## Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

## Lärares och annan skolpersonals arbete med att främja ett positivt skolklimat

Inom detta område granskas lärares och annan skolpersonals arbete med att eleverna ska trivas och vara trygga i skolmiljön, under hela skoldagen. Det innefattar hur lärare och annan personal arbetar relationsfrämjande och i sitt ledarskap agerar tydligt och samtidigt varmt, omtänksamt och stöttande. Området inkluderar även hur personalen arbetar för att eleverna ska involveras så att de ges möjlighet att utveckla sin förståelse för vad ett positivt skolklimat innebär. Härtill granskas om det sker ett arbete, med gemensamma arbetssätt och aktiviteter, som utvecklar skolklimatet.

Skolinspektionen bedömer följande: Lärare och annan skolpersonal arbetar i hög utsträckning med att främja ett positivt skolklimat. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektor, lärare och annan personal, elever, observationer av skolmiljön samt inkommen dokumentation.

### Ledarskap och relationsarbete

Lärarna och annan personal bemöter eleverna med både respekt och omtanke och arbetar aktivt för att skapa goda relationer med eleverna. Arbetet kännetecknas av ett medvetet relationsskapande där personalen är närvarande och tillgänglig för eleverna under hela skoldagen. Genom att vistas i skolans gemensamma utrymmen, hälsa på eleverna och ta initiativ till samtal skapar lärare och annan personal trygga och respektfulla relationer. Personalen visar intresse för eleverna genom att uppmärksamma hur de mår och intressera sig för deras fritid. De uppmärksammar även när elever återkommer efter frånvaro och välkomnar dem tillbaka med uppmuntrande kommentarer. Personalen utövar ett tydligt och konsekvent ledarskap där värme och omtanke kombineras med gränssättning. De bidrar till trygghet och ordning genom att uppmärksamma och ingripa vid konflikter, skojbråk eller andra olämpliga beteenden. Personalen agerar förutsägbart och konsekvent i sitt bemötande, vilket bland annat kommer till uttryck genom att de följer upp

situationer direkt genom samtal med berörda elever och i samarbete mellan olika professioner på skolan. Det bidrar i sin tur till en trygg och inkluderande skolmiljö och eleverna känner sig sedda, respekterade och har förtroende för de vuxna.

Lärarna och annan personal arbetar aktivt och medvetet för att involvera eleverna i arbetet med att skapa ett positivt skolklimat. Eleverna får återkommande möjlighet att utveckla förståelse för skolans värdegrund och hur de själva kan bidra till en trygg och inkluderande skolmiljö. Arbetet sker genom undervisning, samtal och övningar under mentorstid, i olika ämnen och genom gemensamma temadagar. Eleverna får exempelvis diskutera frågor om respekt, diskriminering, acceptans för olikheter, empati och socialt samspel samt reflektera över hur de bemöter varandra. De ges även möjlighet att reflektera över vad en åskådarnorm är och över situationer där mobbning förekommer, i syfte att utveckla deras förståelse för hur de kan agera och säga ifrån när någon behandlas illa. Personalen tydliggör skolans regler och förväntningar på hur eleverna ska bemöta varandra genom gemensamma samtal och diskussioner. Vid konflikter och olämpliga beteenden samtalar personalen med eleverna för att förebygga att liknande situationer uppstår igen. Elevernas synpunkter fångas även upp genom återkommande trivsel- och trygghetsenkäter där resultaten diskuteras tillsammans i syfte att ge eleverna möjlighet att påverka skolans klimat.

Lärare och annan personal arbetar medvetet utifrån gemensamma förhållningssätt för att främja ett positivt skolklimat. Skolenhetens uppehållsrum är en mötesplats där elever och personal umgås med varandra. Där möts elever och personal och de anordnar regelbundet aktiviteter som eleverna kan delta i, exempelvis veckovisa musikquiz. Personalen deltar i aktiviteter som erbjuds i uppehållsrummet och agerar medvetet för att involvera elever över klass- och årskursgränserna. Det finns en hög och aktiv vuxennärvaro under hela skoldagen. Personalen söker upp elever som är själva i olika delar av skolan och bjuder in elever som behöver stöd i sociala sammanhang att delta i gemensamma aktiviteter. Vissa elever ges också möjlighet att hjälpa till i caféet för att få ta ansvar, bli sedda och utveckla sociala relationer. Personalen genomför även återkommande aktiviteter som fotbollsturneringar, friluftsdagar och kulturdagar där elever blandas mellan klass- och årskursgränser i syfte att stärka gemenskapen på skolan. Eleverna ges möjlighet att påverka skolmiljön genom klassråd, elevråd, elevskyddsombud och trygghetsvandringar. Genom elevrådet kan eleverna framföra önskemål och påverka frågor som rör skolan, exempelvis inköp av material till raster och återkommande gemensamma aktiviteter. Som en del av skolans värdegrundsarbete kan elever engagera sig som elevambassadörer. Genom

kurser och aktiviteter får de kunskap och förväntas fungera som positiva förebilder för andra elever i arbetet med att skapa ett positivt skolklimat Elevambassadörerna medverkar exempelvis vid temadagar och genomför aktiviteter som syftar till att sprida kunskap om värdegrundsfrågor samt stärka gemenskapen på skolan.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

## Rektors strategiska arbete för att främja ett positivt skolklimat

Inom detta område granskas hur rektorn arbetar för att det ska finnas ett gemensamt arbete på skolövergripande nivå för att främja ett positivt skolklimat. Detta inkluderar även hur rektorn arbetar och tar ansvar för att lärare och annan personal på skolan utvecklar och förhåller sig till de gemensamma förhållningssätten.

Området inbegriper även att lärare och annan personal ska få vägledning, stöd och kompetensutveckling som möjliggör gemensamma förhållningssätt så att de kan omsätta dessa och verka för att främja ett positivt skolklimat.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn arbetar i hög utsträckning för att främja ett positivt skolklimat. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektor, lärare och annan personal, samt inkommen dokumentation.

### Gemensamt arbete på skolövergripande nivå

Rektorn leder ett strategiskt och målmedvetet arbete för att skapa ett positivt skolklimat. Arbetet utgår bland annat från det gemensamma förhållningssättet ”bästa möjliga möte”, som innebär att all personal ska bemöta eleverna med respekt, se och bekräfta dem samt ta ansvar för att agera vid oönskade beteenden. Rektorn tydliggör att all personal har ett gemensamt ansvar för elevernas trivsel och trygghet. Som en del i detta arbete har rektorn skapat förutsättningar för hög vuxennärvaro i skolans gemensamma utrymmen, i syfte att stärka tryggheten och möjliggöra relationsskapande kontakter med eleverna. Rektorn har även organiserat rastvärdskap, pedagogiska luncher och bemanning av uppehållsrummet för att säkerställa vuxennärvaro under hela skoldagen. Rektorn följer upp vuxennärvaron och gör vid behov justeringar i organisationen för att främja trivsel och trygghet. Rektorn arbetar också strategiskt med den fysiska

skolmiljön för att främja trivsel och trygghet. Genom ombyggnationer och anpassningar av skolgården och skolans gemensamma utrymmen har miljöer skapats för att minska trängsel och möta elevernas olika behov, exempelvis genom lugnare platser för elever som behöver en mer avskild miljö. För att främja gemenskap och meningsfulla raster har rektorn möjliggjort inköp av spel och aktivitetsmaterial för både uppehållsrum och skolgård, bland annat utifrån elevernas önskemål. Elever deltar även i trygghetsvandringar för att identifiera platser som behöver förbättras. Rektorn följer upp resultaten löpande genom trivselenkäter, som vid behov kompletteras med elevintervjuer för att få en fördjupad förståelse av resultaten.

Rektorn arbetar aktivt för att förankra gemensamma arbets- och förhållningssätt och skapa samsyn kring dessa. Skolans arbete med att utveckla gemensamma arbets- och förhållningssätt är sammanhållet genom återkommande samtal och etablerade former för samverkan. För att utveckla och befästa samsyn finns mötesforum där all personal, under rektorns ledning, diskuterar verksamhetens behov och gemensamma arbetssätt. De diskuterar vad som fungerar väl, vilka utmaningar som finns och vad som behöver utvecklas. Personalens och elevernas enkätsvar används som underlag för gemensamma diskussioner och förändrade arbetssätt, exempelvis när otrygga platser eller ett olämpligt språkbruk har uppmärksammats. Det sociala teamet samverkar regelbundet med skolans arbetslag där frågor om elevernas sociala situation, behov av stöd och insatser för att främja trygghet och gemenskap behandlas. Personalen har utvecklat en gemensam förståelse för vad det innebär att bemöta eleverna positivt, som är att bemötandet ska präglas av lugn, lyhördhet och rättvisa samt ta sin utgångspunkt i de gemensamma skolreglerna. Ett annat gemensamt arbete syftar till att stärka tillhörigheten för elever med svårigheter att komma till skolan, där det sociala teamet regelbundet kontaktar elever och vårdnadshavare och arbetar utifrån ett skolnärmande arbetssätt. Rektorn arbetar aktivt med att följa upp gemensamma arbets- och förhållningssätt genom diskussioner och övningar i möten där all personal deltar. Rektorn följer även vid behov upp enskilda medarbetares bemötande genom individuella samtal.

## Vägledning, stöd och kompetensutveckling

Rektorn ser till att skolans personal får vägledning, stöd och relevant kompetensutveckling för att möjliggöra gemensamma förhållningssätt i arbetet med att främja ett positivt skolklimat. Personalen får vägledning i skolans arbets- och förhållningssätt genom diskussioner och dilemmaövningar där de får resonera om hur elever med olika behov ska bemötas och hur konflikter och andra situationer i skolvardagen kan hanteras utifrån de gemensamma förhållningssätten. Rektorn ger även

individuellt stöd när medarbetares bemötande inte överensstämmer med skolans gemensamma förhållningssätt. Det sker genom samtal om vad som inträffat och hur medarbetaren kan agera i liknande situationer framöver. Vid behov kan rektorn också se till att medarbetaren får stöd av andra i personalgruppen, exempelvis det sociala teamet. Rektorn ser därutöver till att personalen får kompetensutveckling inom områden som är relevanta för skolans arbete med att främja ett positivt skolklimat. All personal har bland annat deltagit i en insats om konflikthantering och om att uppmärksamma tidiga tecken på att elever saknar skyddsfaktorer. Elevhälsan och det sociala teamet bidrar också till personalens kompetensutveckling genom att sprida kunskap om exempelvis psykisk ohälsa, tidiga tecken på problematisk skolfrånvaro och bemötande utifrån elevers olika behov. De delar även med sig av kunskap från egen fortbildning inom värdegrundsområdet vid gemensamma utbildningstillfällen.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

**På Skolinspektionens vägnar**

X Camilla Adler

Beslutsfattare
Signerat av: Camilla Adler

X Emelie Svensson

Föredragande
Signerat av: Emelie Svensson

I handläggningen av ärendet har även utredare Daniel Nilsson deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

## Skollag (2010:800)

Av 1 kap. 3 § skollagen framgår att i denna lag avses med

**- undervisning:** processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare eller förskollärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar som ansluter till denna lag och som syftar till utveckling och lärande genom att barn eller elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden, och

**- utbildning:** verksamhet som bedrivs av en huvudman enligt denna lag inom vilken barn eller elever deltar i undervisning och andra aktiviteter.

Av 1 kap. 4 § skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Utbildningen ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Av 1 kap. 5 § skollagen framgår bland annat att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna.

Av 5 kap. 3 § 1–2 st. skollagen framgår att alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Det ska på skolenheten bedrivas både ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero och ett arbete för att upprätthålla tryggheten och studieron. Huvudmannen ska säkerställa att arbetet bedrivs och rektorn ska ansvara för arbetet. .

Enligt förarbetena till skollagen främjas trygghet, liksom studiero, av tillitsfulla relationer, samsyn bland personalen, ett systematiskt arbete och en hög delaktighet av eleverna. Det är viktigt att arbetet för trygghet sker på ett skolövergripande sätt och att skolans personal har ett gemensamt förhållningssätt samt att det inte bedrivs avskilt från undervisningen och utan tillräcklig koppling till elevers vardag. Det förebyggande arbetet omfattar ett aktivt arbete med att främja de normer och värden som ska prägla utbildningen, bland annat alla människors lika värde och respekt för

andra människors egenvärde samt jämställdhet (prop. 2021/22:160 s. 41 och 229).

Av 2 kap. 8 § skollagen framgår att huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

Av 2 kap. 10 § skollagen framgår bland annat att rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Av 2 kap. 34 a § skollagen framgår bland annat att huvudmannen ska se till att personalen som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag ges möjligheter till kompetensutveckling.

### Läroplan för grundskolan (Lgr22 [SKOLFS 2010:37])

Av grundskolans läroplan (Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, förståelse och medmänsklighet) framgår att ingen i skolan ska utsättas för diskriminering som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser. Dessutom ska eleven enligt grundskolans läroplan ((Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, god miljö för utveckling och lärande) möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Strävan ska vara att skapa de bästa betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling och även om personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet har skolan en viktig roll. Eleverna ska få kännedom om hur de kan få hjälp om de upplever otrygghet i eller utanför skolan. Verksamheten ska präglas av omsorg om den enskilda elevens hälsa, välbefinnande och utveckling.

Vidare framgår det av läroplanen (Lgr 22, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande) att alla som arbetar i skolan ska främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön. Skolans mål är att varje elev visar respekt för och hänsyn mot skolans personal och andra elever som en del av det gemensamma ansvaret för arbetsmiljön på skolan.

## Bilaga 2: Granskningens genomförande

### Bakgrundsuppgifter

Granskningen genomförs i 38 skolor runt om i landet med inriktning på årskurserna 7–9, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Skiljeboskolan i Västerås kommun ingår i granskningen. Skolinspektionen besökte Skiljeboskolan den 30 september och 2 oktober. Besöket genomfördes av utredarna Emelie Svensson och Daniel Nilsson.

Skiljeboskolan är en kommunal högstadieskola. Vid tiden för Skolinspektionens granskning går 358 elever på skolenheten, fördelade på tolv klasser.

### Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Tre observationer i skolmiljön
- Två gruppintervjuer med elever
- Två gruppintervjuer med lärare och annan skolpersonal
- En intervju med rektor
- Dokument som begärts in från huvudmannen
- Officiell statistik som finns att tillgå om den aktuella skolenheten/huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

## Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens huvudsakliga fokus riktar in sig mot arbetet för ett positivt skolklimat under skoldagen och på årskurserna 7–9. Ett positivt skolklimat innefattar bland annat positiva, omtänksamma och stöttande relationer mellan elever och mellan skolpersonal och elever. Detta för att eleverna ska uppleva skola som en trygg, säker och respektfull plats, samt att eleverna uppskattar och känner en samhörighet med skolan. I granskningen är fokus på skolornas främjande arbete. Det främjande arbetet hänger dock så nära ihop med det förebyggande att de är svåra att skilja åt. Med skolklimat avses utbildningen i sin helhet, det vill säga allt som sker under skoldagen inom verksamheten. Arbetet behöver inkludera hela skolan med både de faktiska platser som finns i skolmiljön och alla individer på skolan, som rektor och all skolpersonal. Det huvudsakliga fokuset i granskningen riktas mot hur man arbetar med att främja ett positivt skolklimat och elevernas sociala samspel utanför undervisningstiden och inte specifikt i skolämnena under skoldagen. Hur lärare och annan skolpersonal arbetar med klasserna, elevgrupper och klassklimat är ändå en så pass central del i skolornas arbete för att skapa trivsel och trygghet att det inte går att avgränsa bort helt. Även elevers perspektiv, hur elever involveras i relationsarbetet och hur de stärks i sin förmåga att verka för ett positivt skolklimat är en del av granskningen.

### Granskningen syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete med att främja ett positivt skolklimat och elevernas sociala samspel där hela skolan involveras i arbetet. Skolans arbete granskas i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier. För att uppfylla granskningens syfte ska följande frågeställningar besvaras:

*1. I vilken utsträckning arbetar lärare och annan skolpersonal med att främja ett positivt skolklimat?*

*2. I vilken utsträckning arbetar rektorn strategiskt för att främja ett positivt skolklimat?*

### Kvalitetskriterier

*Ledarskap och relationsarbete*

Lärare och annan skolpersonal utövar ett tydligt och samtidigt varmt, omtänksamt och stöttande ledarskap i syfte att främja ett positivt skolklimat och positiva relationer under skoldagen; mellan elever och elever samt mellan elever och lärare och annan skolpersonal.

Arbetet präglas av att det finns tydliga strategier och arbetssätt för hur eleverna ska involveras.

Lärare och annan skolpersonal arbetar medvetet utifrån skolans gemensamma förhållningssätt för att främja ett positivt skolklimat och positiva relationer; mellan elever och elever samt mellan elever och lärare och annan skolpersonal.

*Gemensamt arbete på skolövergripande nivå*

Rektorn ansvarar för att, genom ett strategiskt arbete, skapa ett positivt skolklimat där hela skolan involveras.

Rektorn tar aktivt ansvar för att skolan utvecklar gemensamma förhållningssätt, som all skolpersonal tillämpar och förhåller sig till.

*Vägledning, stöd och kompetensutveckling*

Lärare och annan skolpersonal ges vägledning, stöd och kompetensutveckling som möjliggör gemensamma förhållningssätt i arbetet med att främja ett positivt skolklimat.